

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze bakalářské práce

Pravomoci prezidenta ČR podle aktuální právní úpravy

Lukáš Křeček

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá problematikou změn pravomocí prezidenta po účinnosti zákona o přímé volbě prezidenta. Zachycuje vznik prezidentského úřadu od „*prvorepublikového*“ Československa až do jeho současné podoby a stručně nastiňuje vývoj prezidentských pravomocí. Práce popisuje důvody pro vznik přímé volby prezidenta, stejně tak i komplikace, které přímé volbě předcházely. Pozornost je zde věnována pravomocím prezidenta a jejich možným změnám v uplatňování prvním přímo voleným prezidentem. Praktická část zkoumá znalosti a názory laické veřejnosti o pravomocích prezidenta ČR pomocí sociologicko-právního výzkumu, získaná data zpracovává do grafů. V závěru práce jsou zrekapitulovány výsledky získané z praktické části, dále jsou zde popsány i možné změny, které se snaží vláda a další politické subjekty prosadit pro příští volbu prezidenta.

Klíčová slova: prezident, ústava, volby, demokracie, občanská společnost, výkonná moc, přímá volba, pravomoci, Poslanecká sněmovna, Senát, státní správa

Cíl práce a metodika

Cílem práce je odpovědět na otázku, zda schválením zákona o přímé volbě prezidenta ČR nedošlo ke změnám v jeho kompetencích a jejich uplatňování prezidentem. Cíle jsme dosáhli studiem zkoumané látky a splněním dílčích cílů. Prvním dílčím cílem byla analýza pravomoci prezidenta v ústavním systému ČR, u druhého jsme zjišťovali, zda měla přímá volba prezidenta nějaký vliv na reálné uplatňování pravomocí prezidenta ČR a u třetího jsme zjišťovali, jaké jsou znalosti a názory laické veřejnosti o pravomocích prezidenta ČR.

Bakalářská práce je převážně zaměřená na právní rámec a dílčím způsobem je i politologická. Je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části práce jsme uplatnili literární rešerše, citovali a následně také kompilovali názory převzaté z odborné literatury a za její pomoci také interpretovali texty právních předpisů a odborné literatury. Hlavní metodou práce je popis, kompilace a citace přímá i nepřímá z použitých odborných zdrojů.

Pro zobrazení základního podvědomí o významu instituce prezidenta jsme zobrazili historický vývoj úřadu prezidenta, od vzniku samostatného Československa až po současnost. Kromě historického vývoje úřadu prezidenta jsme popsali, kdo se může stát kandidátem a jak volba hlavy státu probíhala. Nejdříve jsme teoreticky zpracovali problematiku přímé volby a poté jsme se zaměřili na samotný průběh zatím jediné přímé volby prezidenta, která se konala v roce 2013.

V další části teoretické práce jsme popsali a zanalyzovali jednotlivé pravomoci prezidenta. Nejdříve jsme se zaměřili na pravomoci bez nutnosti kontrasignace, za které by měl prezident správně nést odpovědnost a poté na pravomoci s nutností kontrasignace, tedy pravomoci, u kterých prezident svou odpovědnost deleguje na člena vlády.

V poslední teoretické části práce jsme se zaměřili na problémy vzniklé přímou volbou. K analýze problému jsme využili publikované názory odborníků na ústavní právo a v závěru zhodnotili výhody a nevýhody přímé volby. Součástí teoretické části je také slovník pojmů, které nejsou vždy součástí legislativy.

V praktické části jsme využili metody sociologicko-právního výzkumu znalosti a názoru laické veřejnosti na otázky týkající se pravomocí prezidenta republiky. Respondenty jsme rozdělili podle pohlaví, věku, bydliště a dosaženého vzdělání. Stanovili jsme 3 hypotézy, které jsme ověřovali pomocí dotazníkového šetření. Data získaná z výzkumu byla následně zpracována do grafů a přehledové tabulky.

V závěru práce jsme shrnuli poznatky získané v průběhu zpracování a nastínili možné budoucí změny v pravomocích prezidenta, které by mohly nastat.

Výsledky a diskuze

Cílem bakalářské práce bylo **zjistit**, zda schválením zákona o přímé volbě prezidenta **došlo ke změnám v jeho kompetencích** a jejich uplatňování prezidentem. Fakticky přímá volba pouze zavedla možnost žalovat prezidenta u Ústavního soudu za hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku. Z tohoto důvodu jsme se převážně zaměřili na nepřímé důsledky zavedení přímé volby, které mohly nějakým způsobem ovlivnit prezidentské pravomoci a jejich uplatňování prezidentem. K tomuto cíli jsme se dopracovali naplněním dílčích cílů.

Z výsledků šetření můžeme konstatovat, že **veřejnost hodnotí přímou volbu pozitivně**, nepociťuje, že by přímá volba nějak ohrozila parlamentní formu vlády. Veřejnost nevidí rozdíl v uplatňování pravomocí přímo voleným prezidentem a v budoucnu můžeme znovu čekat vysokou volební účast. Můžeme také konstatovat, že znalosti respondentů jsou v oblasti pravomocí prezidenta minimální, avšak díky více zkušenostem s uplatňováním pravomocí přímo voleným prezidentem, můžeme v budoucnu očekávat zlepšení znalostí.

Z laického pohledu se zavedením přímé volby pravomoci prezidenta nezměnily, ale při detailnějším průzkumu jsme zjistili, že **přímá volba prezidenta byla do Ústavy ČR vložena bez komplexnější novelizace, díky čemu v některých otázkách Ústavy nastává zmatek**. Například v případě, kdy se prezident rozhodne neratifikovat mezinárodní smlouvu a svůj postoj podepře větší legitimitou oproti předsedovi vlády.

Prezident před přímou volbou mohl svojí legitimitu podepřít pouze hlasy poslanců a senátorů, zatímco po zavedení přímé volby jeho legitimita spočívá na hlasech lidu. Díky tomu může prezident **více reagovat na aktuální náladu ve společnosti** a nemusí přitom brát ohledy na názory Parlamentu, případně vlády, což také názorně můžeme vidět na počínech prvního přímo voleného prezidenta Miloše Zemana.

Můžeme tedy konstatovat, že s přímou volbou, prezident je částečně v chápání svých pravomocí v nejistotě a proto se i zvyšuje počet přezkumů u Ústavního soudu.

Z tohoto důvodu se ve společnosti začalo diskutovat o změnách, které by některé pravomoci upravily či zpřesnily. Asi nejvíce pravděpodobným návrhem, který by mohl být prosazen, je návrh ministra pro legislativu Jiřího Diensbiera (ČSSD), který byl schválen

vládou¹. Návrh počítá se změnami v utváření vnitřní a zahraniční politiky, kdy nejvyšším orgánem je vláda a ke sjednávání mezinárodní smlouvy není potřeba prezidenta. Nově by měl prezident také **jmenovat členy bankovní rady se souhlasem Senátu**. Dosud ke jmenování členů bankovní rady prezident souhlas nepotřeboval. Změny by se týkaly **i jmenování soudců Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu**. Dále se také aktuálně diskutuje o **změnách v pravomoci jmenování vysokoškolských profesorů**. V jednom z návrhů se uvažuje nad převedením této pravomoci přímo na akademickou obec. V jiném návrh se naopak počítá, že by profesory jmenoval ministr školství a tělovýchovy. Do úpravy pravomoci jmenování profesorů prezidentem také může promluvit městský soud, u kterého byla podána žaloba na prezidenta republiky, za nejmenování několika kandidátů na profesory.

Podle mého názoru **nepomůže ani částečná změna pravomocí**, jelikož samotná Ústava byla vytvářena v době, kdy se s přímou volbou prezidenta nepočítalo. Kromě toho nezáleží pouze na pravomocích, které bude prezident mít, ale také na tom, jak s nimi nakládá. Bude tedy více záležet i na osobnostních vlastnostech prezidenta, který se ujme úřadu po příštích volbách.

Vybrané bibliografické zdroje

- ADAMUS, Vladimír. O jmenování, demisi a odvolání vlády a jejich členů. *Správní právo*. 1996, ISSN 1214-3758.
- ADLER, F. Prezident republiky. In *Slovník veřejného práva Československého. Svazek 3, P až Ř*. Brno: Polygrafia Rudolf M. Rohror, 1934.
- DVOŘÁKOVÁ, V. a KUNC, J. Otazníky nad přímou volbou prezidenta. *Parlamentní zpravodaj*, 2001, č. 12.
- GERLOCH, A.; HŘEBEJK, J.; ZOUBEK, V. Ústavní systém České republiky. 5.vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-423-7.
- JIŘÍ JIRÁSEK: Může nebo musí prezident schválený zákon podepsat?, sborník *Výkonná moc v ústavním systému České republiky*, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav Brno 2005, ISBN 80-210-3611-7.
- KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*. Praha: Leges, Teoretik. ISBN 978-80-87212-95-0.

---

¹ 3. 6. 2015

- PAVLÍČEK, V. O ústavních problémech milosti a amnestie v České republice. In *Pocta Otovi Novotnému k 70. Narozeninám*. Praha: Codex Bohemia, 1998.
- PAVLÍČEK, Václav et al., *Ústavní právo a státověda: II. díl. Ústavní právo České republiky*.
- PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. Vyd. 2., nezměn., V Leges 1. Praha: Leges, 2014, Student (Leges). ISBN 978-80-7502-053-6.
- ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Aktuální problémy parlamentarismu*. Brno: Nadace Mezinárodního politologického ústavu, 1996
- *Ústavní postavení prezidenta republiky a způsob jeho volby*. Univerzita Karlova v Praze: Karolinum, 2012, roč. 2011, ISSN 0323-0619